

Archeologienota

Koningshooikt (Lier) – Putsesteenweg

Natasja Reyns en Bénédicte Cleda

Temse
2016

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2016/12.807/71

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	12
2.4	Assessmentrapport	12
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	12
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	18
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	21
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	23
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	24
2.4.6	Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek.....	25
2.4.7	Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek.....	25
3	Bibliografie.....	26
3.1	Publicaties	26
3.2	Websites	26
4	Bijlagen	27
4.1	Archeologische periodes	27
4.2	Plannenlijst	27
4.3	Fotolijst.....	27

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning, waarbij de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016I152

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

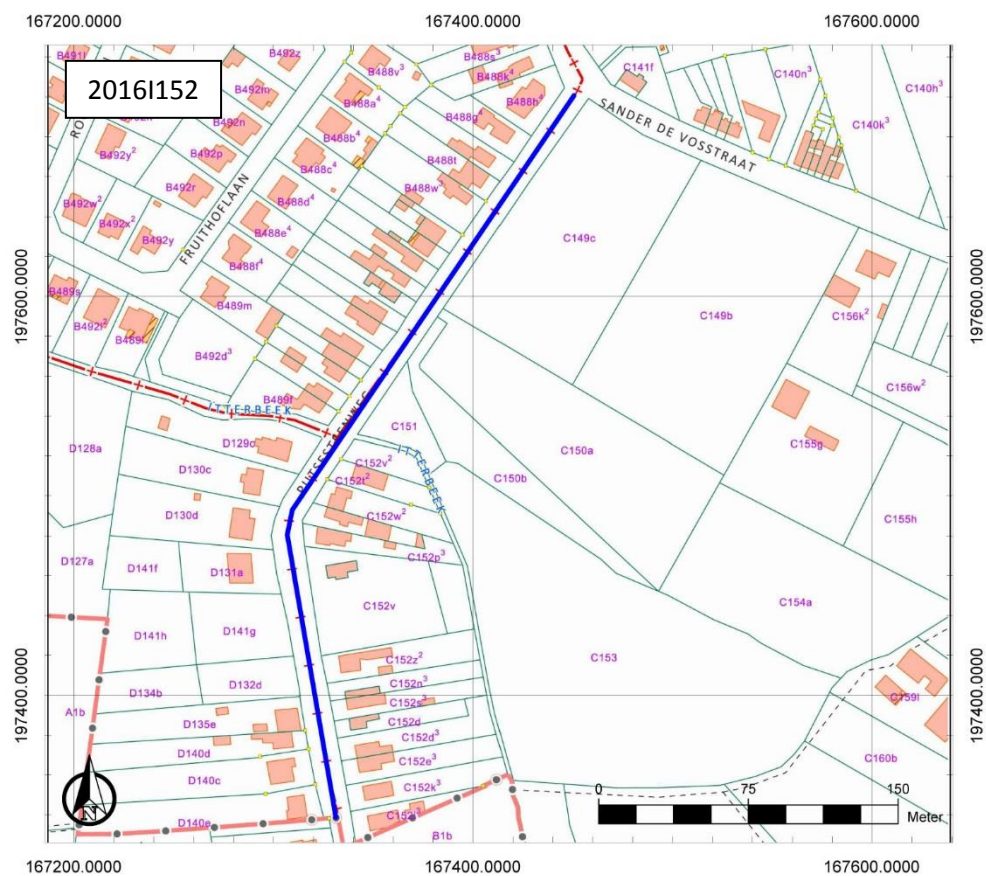
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Lier, Koningshooikt, Putsesteenweg, Putsesteenweg

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 167329, 197334
- 167447, 197697

Kadastrale percelen: Lier, afdeling 4, sectie C, openbaar domein

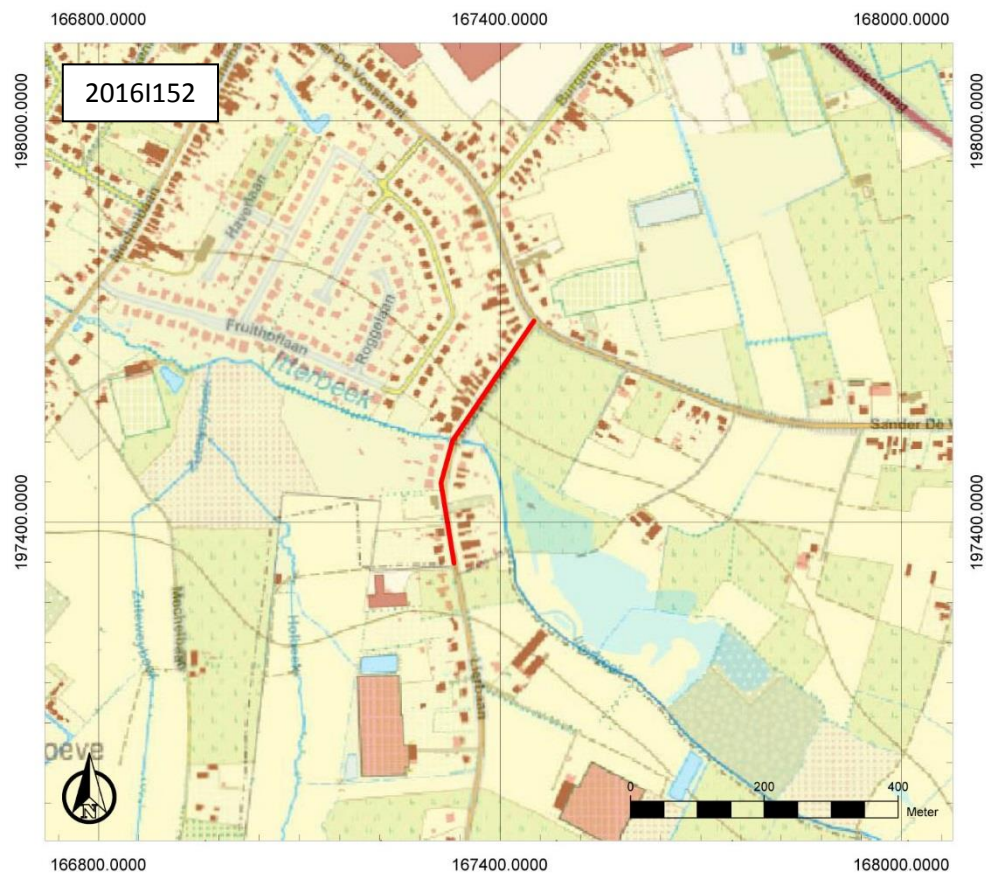
Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 5800 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 19/09/2016 – 21/09/2016

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: de huidige verharding (Figuur 2) heeft een verstoringsdiepte van ca. 50 cm. Het betreft wegnis. Ten westen is reeds een voetpad en fietspad aanwezig. Ter hoogte van de reeds bestaande riolering bedraagt de verstoringsdiepte maximaal 2,35 m.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van geplande wegniswerken binnen het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

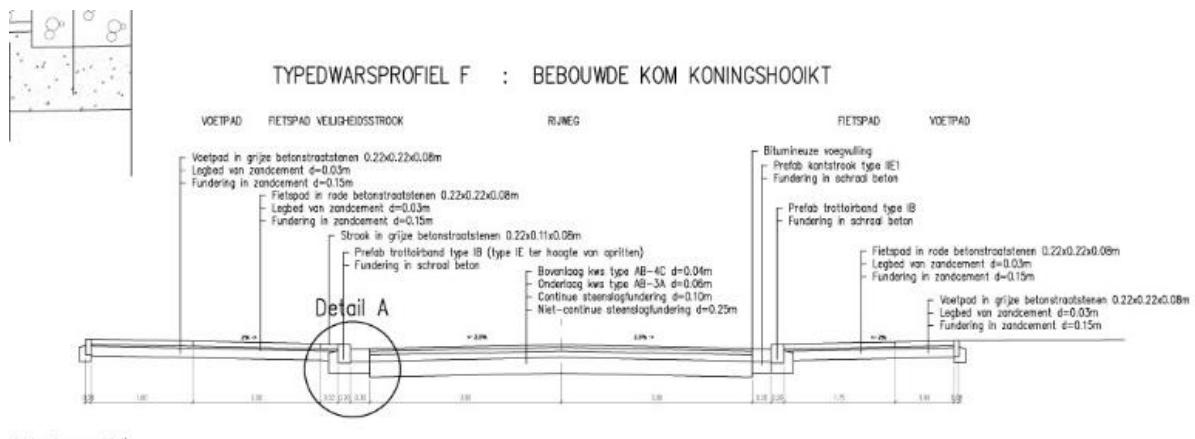
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

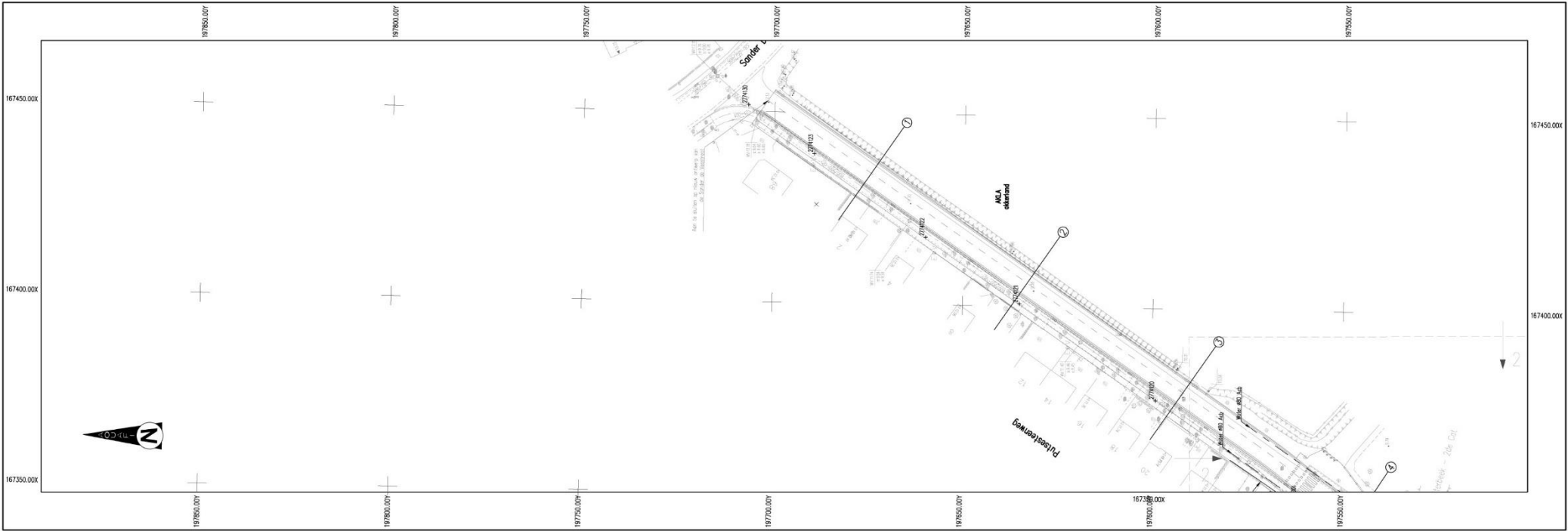
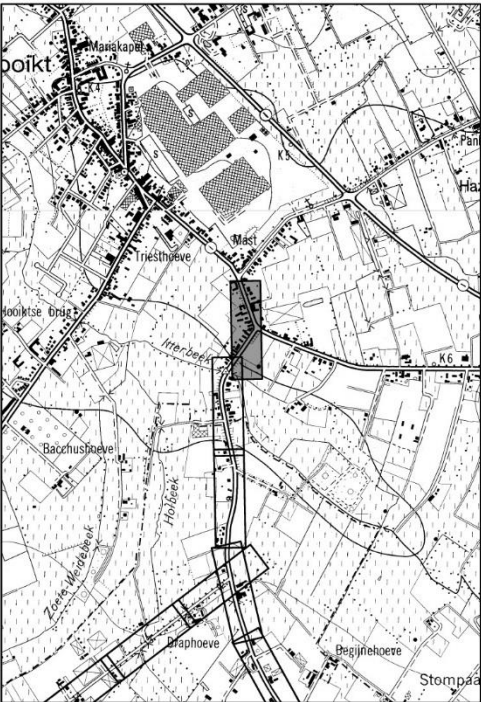
De geplande werken omvatten de aanleg van een gescheiden stelsel en de vernieuwing van de verharding ter hoogte van de Putsesteenweg (Figuur 3 tot Figuur 7). Voor de aanleg van de leidingen wordt een sleuf gegraven van 1,5 m breed en ca. 2,35 m diep. Ze worden onder de verharding aangelegd. Van het aan te leggen rioleringsstelsel is geen typeprofiel beschikbaar.

De ontworpen wegnis is van trottoirband tot trottoirband 7 m breed en heeft een verstoringsdiepte van 35 cm. De wegnis wordt geflankeerd door een voetpad en fietspad van samen 3,60 m breed en een verstoringsdiepte van 26 cm. Aan de andere zijde wordt de wegnis geflankeerd door een fietspad en voetpad van samen 2,67 m breed en een verstoringsdiepte van eveneens 26 cm.

Figuur 3: Typedwarsprofiel (Talboom)

					Voorziening	Maatschappij	Adres	Telefoon/Fax
TER AANDACHT VAN DE UITVOERDERS VAN DE WERKEN IN DE NABIJHEID VAN DE OP ONDERHAVIG PLAN GETEKENDE ONDERGRONDSE LEIDINGEN Dit plan wordt meegedeeld als aanwijzing en zonder waarborg van nauwkeurigheid. De aanwezigheid van de aftakkingen voor huisaansluitingen zijn meestal niet getekend ten opzichte van de hoofdleiding. Bijgevolg kunnen de aanduidingen door onderhavig plan verstrekt, de aanneemer geen aansprakelijkheid van zijn gebruikelijke aansprakelijkheid voor ongevallen of beschadigingen die gedurende of ingevolge de door hem uitgevoerde werken zouden kunnen voorkomen.					Water	Piipa Hooftzweel	Desquifet 246 2018 Antwerpen	Tel.: 0800/90.300 Fax: 03/280.60.03
					Electriciteit	Eandis	Brusselsteenweg 199 3020 Melle	Tel.: 09/263.47.00
					Telefoon	Belgacom	Stationsstraat 58 2800 Mechelen	Tel.: 015/44.23.11 Fax: 015/44.20.24
					Kabel	Telnet	Lierssteenweg 4 2800 Mechelen	Tel.: 015/33.30.00 Fax: 015/33.39.99
					Telecommunicatie	KPN Belgium	Medison 50 1800 Vilvoorde	Tel.: 02/275.33.11 Fax: 02/275.33.33
					Glasvezel	EUROFIBER	Stationsstraat 34 1702 Gr. Bijgaarden	

Nr.	Datum	Historiek
3	29/01/2015	Bouwkosten
2	10/07/2012	Voorontwerp
1	08/03/2012	001

Provincie : ANTWERPEN
 Stad/Gemeente : PUTTE – LIER

Projectnummer : 22.774
 Projectnaam : Aanleg gescheiden stelsel in Lierbaan en Drapelei

Numer : 22.774/1/
 12-2-5.1/
 16

Titel : PLAN LEIDINGEN OPENBAAR NUT

NV Aquafin

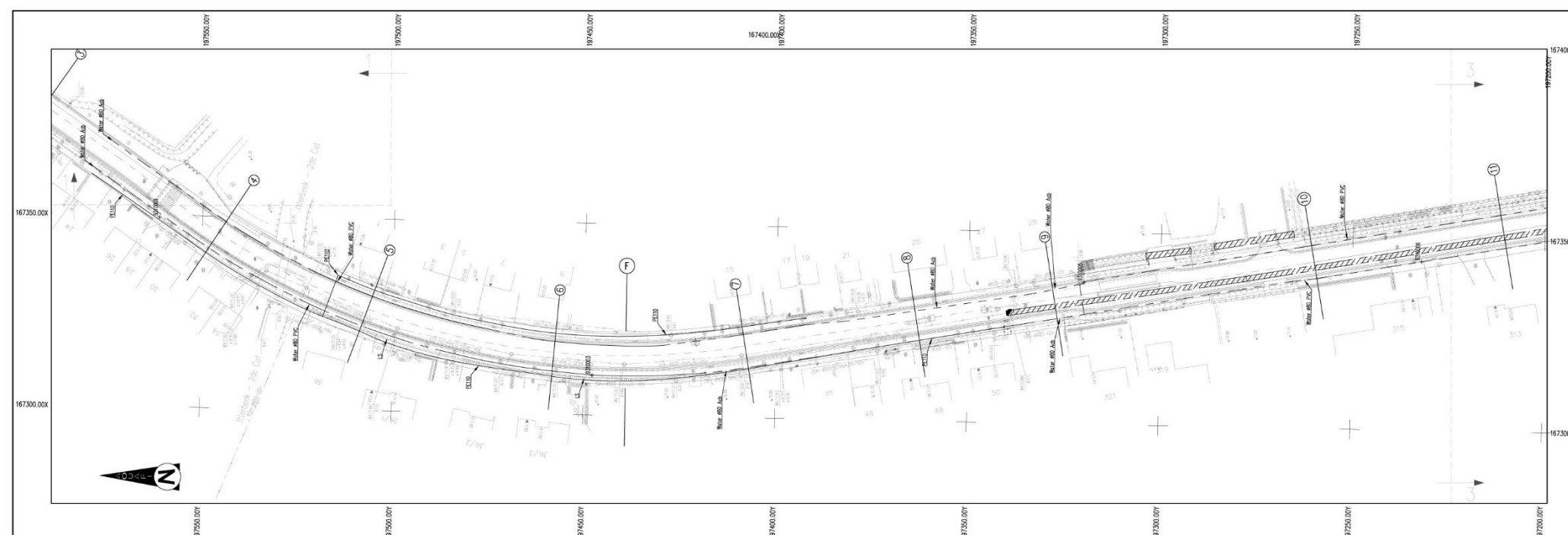
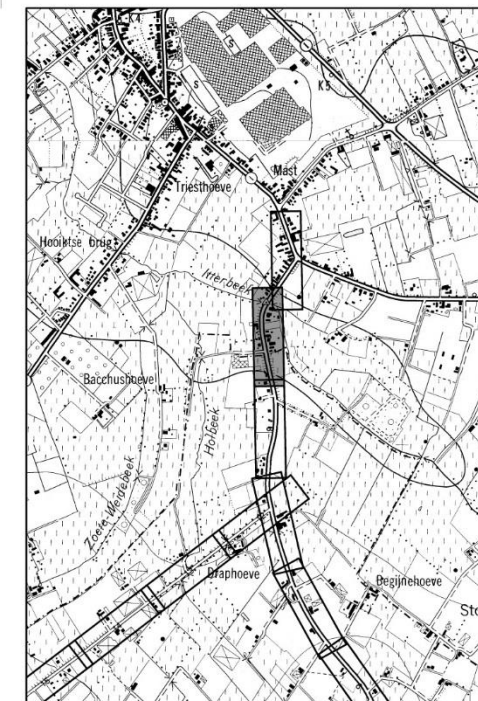
TALBOOM

Aanneemer

Gemeente

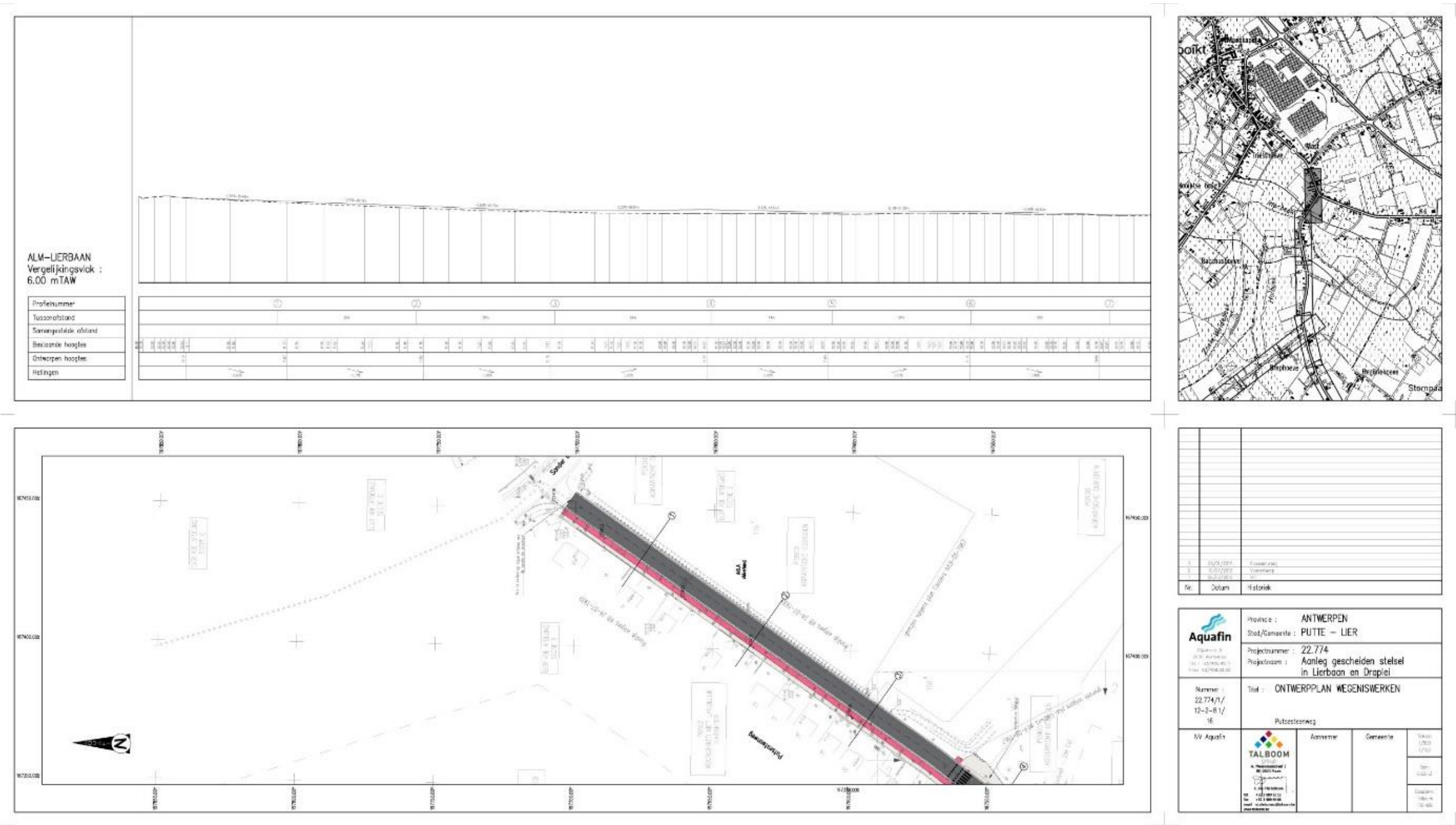
Schaal: 1/500
 Opp: 0.62m2
 Dossiernr: Talboom 108.406

Figuur 4: Ontwerpplan leidingen (Talboom)

[illegible][illegible]

 Aquafin Dijkaatweg 8 3630 Zwettler Tel.: 03/450.45.11 Fax: 03/458.30.20	Provincie : ANTERPEN Stad/Gemeente : PUTTE – LIER	Projectnummer : 22.774 Projectnaam : Aanleg gescheiden stelsel in Lierbaan en Drapeil
Nummer : 22.774/1/ 12-2-5.2/ 16	Titel : PLAN LEIDINGEN OPENBAAR NUT Lierbaan t.h.v. Ifterbeek	
NV Aquafin	 TALBOOM B.V. A. Meermansweg 1 NL-3870 Purmer 03-461 889 12 fax 03-461 888 68 email: info@talboom.nl www: www.talboom.nl	Aannemer Gemeente

Figuur 5: Ontwerpplan leidingen (Talboom)

Figuur 6: Ontwerpplan wegenis (Talboom)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met een figuratieve kaart, de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en de Atlas der Buurtwegen worden drie momentopnames bekeken, namelijk 1619, 1771-1778 en 1841 voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief.

Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

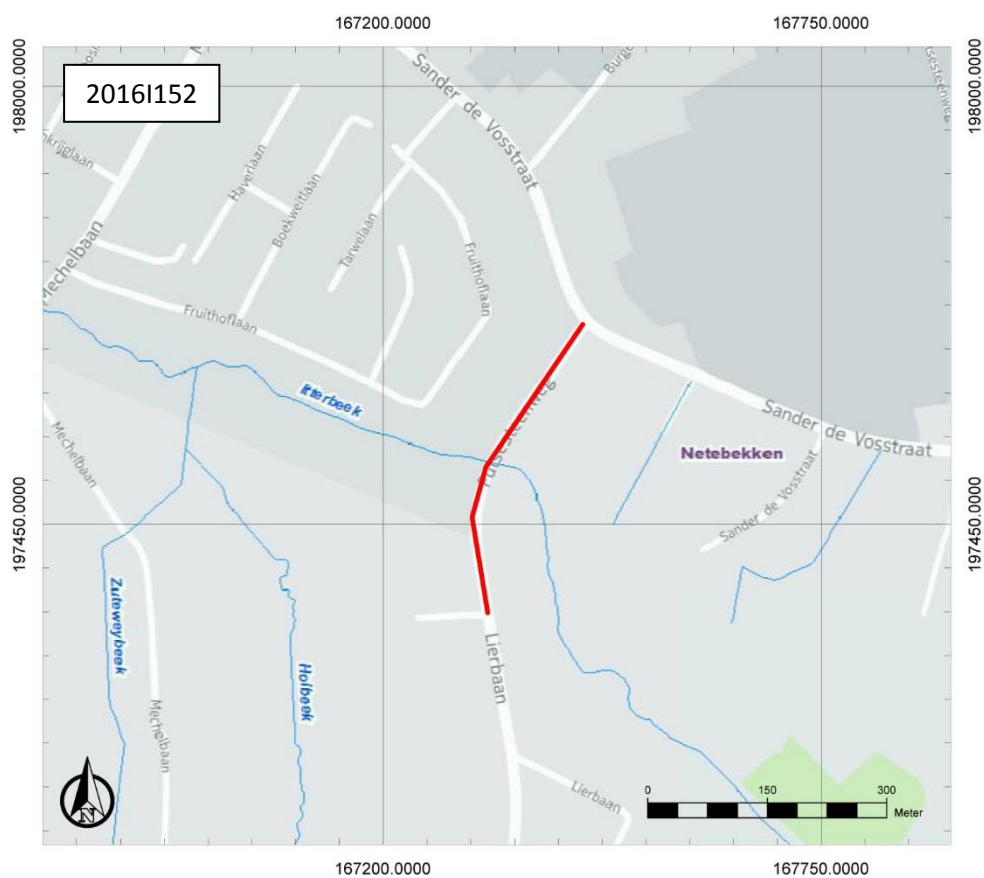
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

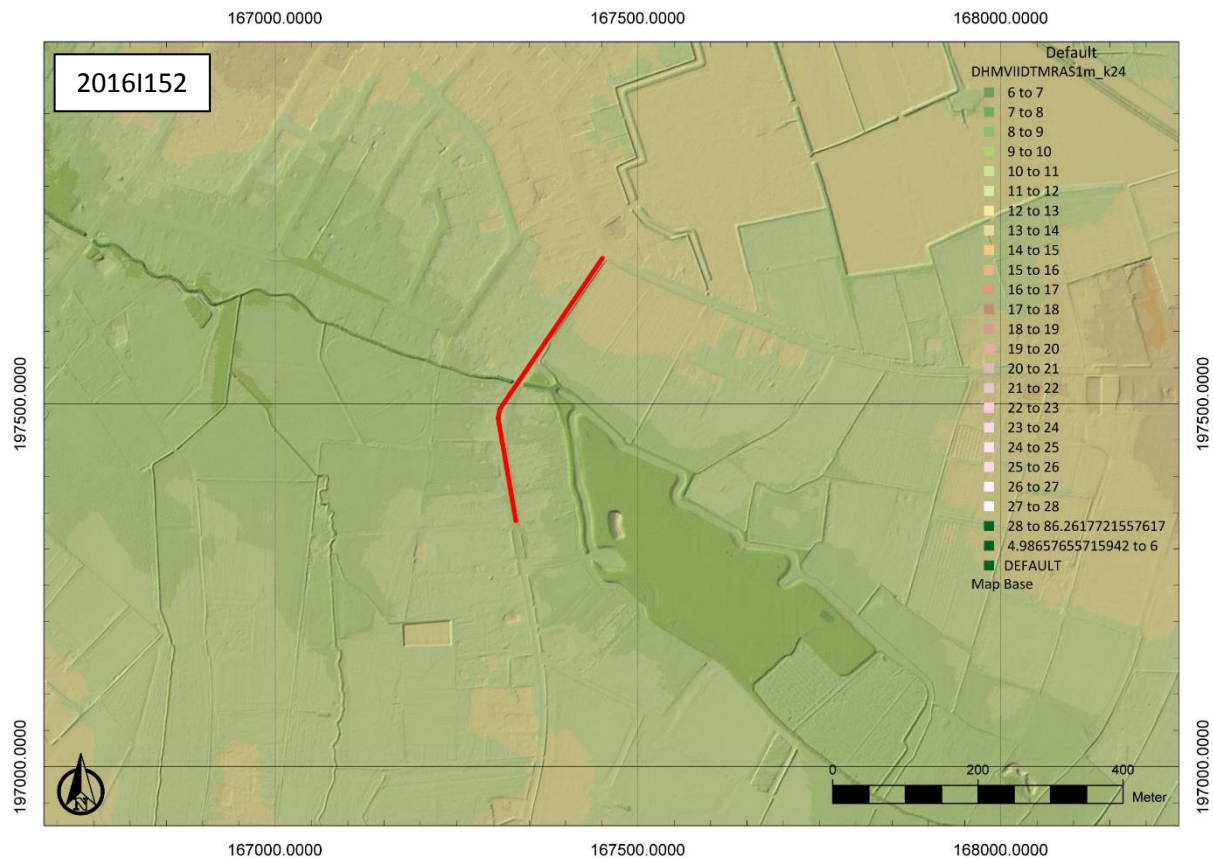
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuiden van de Sander De Vosstraat en ten noorden van de Lierbaan (Figuur 8). Het ligt volgens het gewestplan in woongebieden met landelijk karakter (0102) en agrarische gebieden (0900). Op hydrografisch vlak is het projectgebied gelegen binnen het Netebekken. De Itterbeek kruist het onderzoeksgebied (Figuur 9).

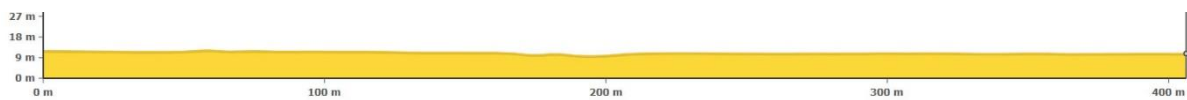
Figuur 8: Luchtfoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/>)

Figuur 10: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

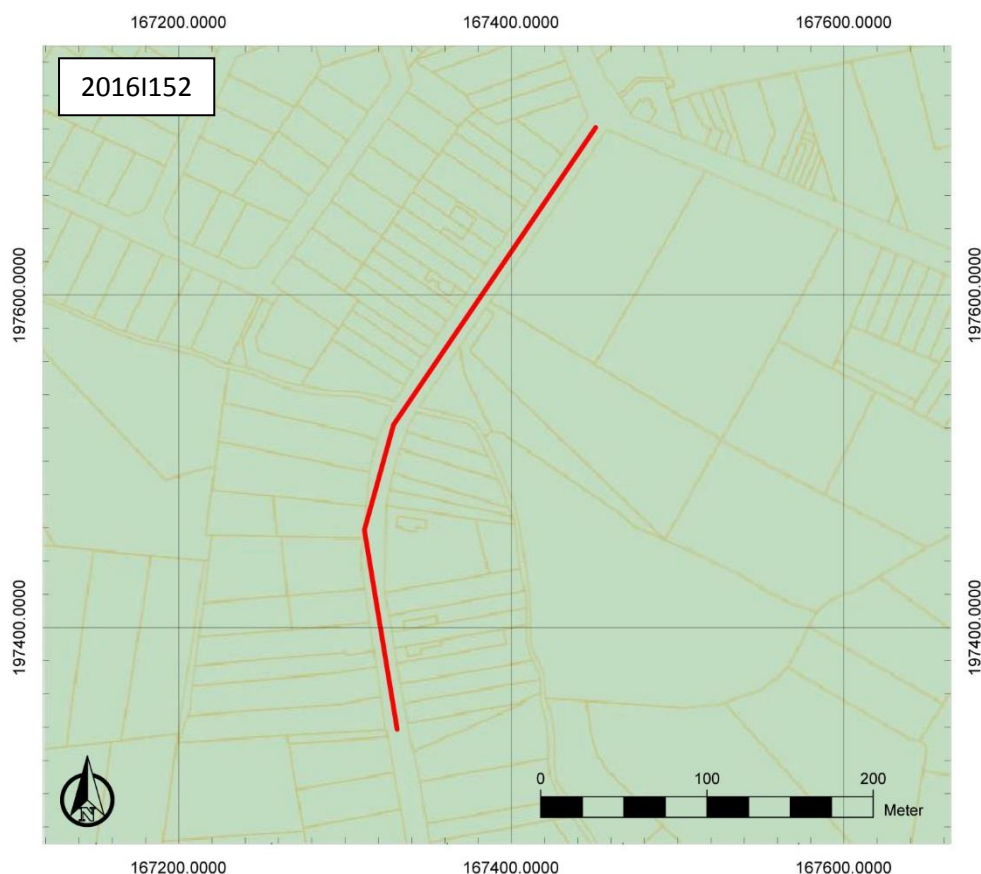
Figuur 11: Hoogteverloop van noordoost naar zuid op het terrein (<http://www.geopunt.be/>)

Het onderzoeksgebied ligt in een laag gelegen, vlak gebied (Figuur 11), op een hoogte van ca. 9,9 m tot 12,3 m TAW (Figuur 10). Op de hoogtekaart is duidelijk de vallei van de Itterbeek te zien. Op ruimer landschappelijk vlak is het onderzoeksgebied te situeren in de oostelijke uitloper van de Vlaamse vallei.³

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 12) bestaat uit de Formatie van Antwerpen, dat bestaat uit zwartgroen fijn zand, dat sterk kleihoudend, sterk glauconiethoudend en glimmerhoudend is, en dat schelpen, soms grof zand en beenderresten bevat.⁴

³ Bogemans 2007, 4

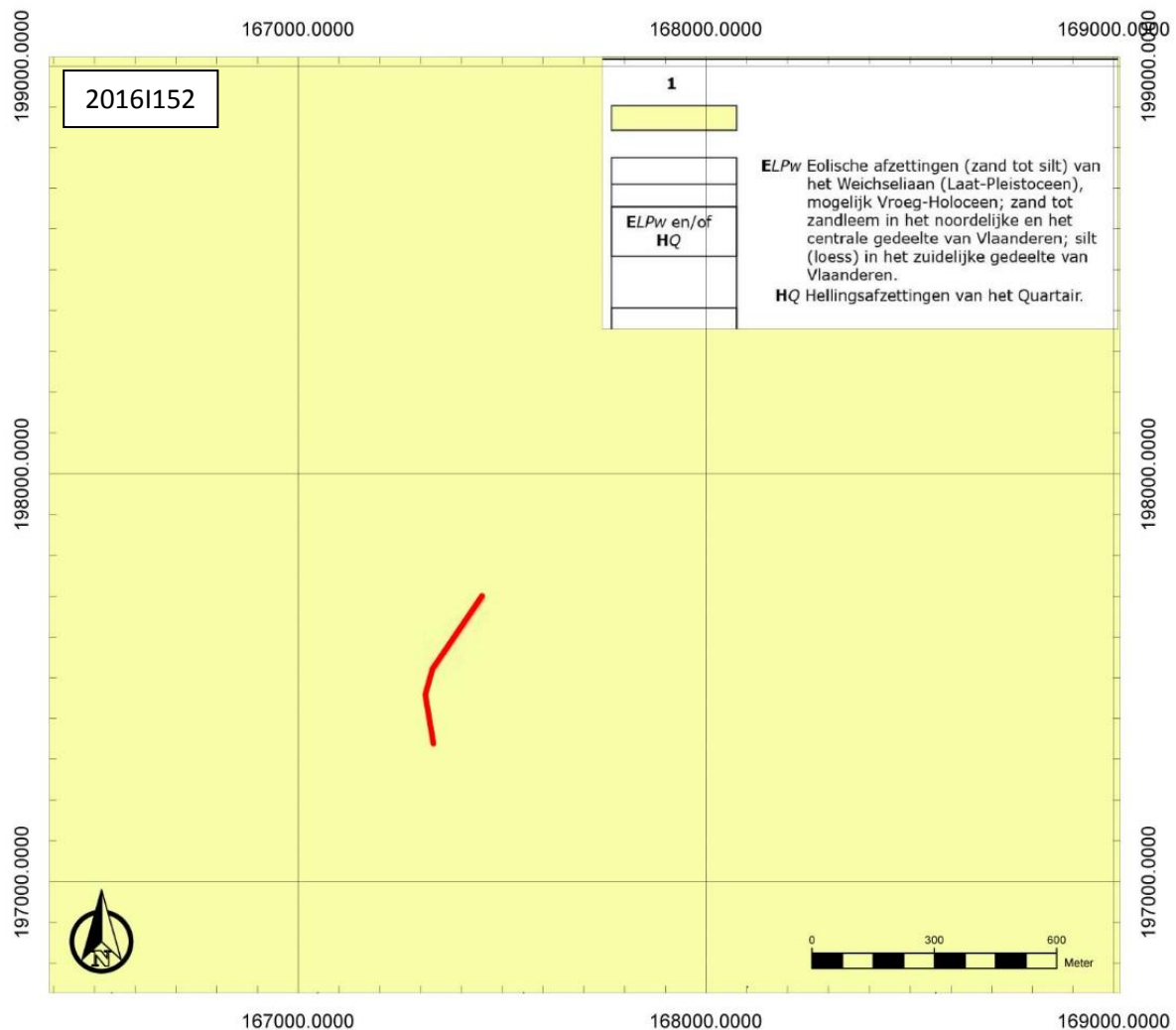
⁴ www.geopunt.be/kaart

Figuur 12: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied.
Appelblauwzeegroen: Formatie van Antwerpen (www.geopunt.be)

De quartairgeologische kaart (Figuur 13) geeft aan dat zich binnen het onderzoeksgebied eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen bevinden en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁵

⁵ www.geopunt.be/kaart

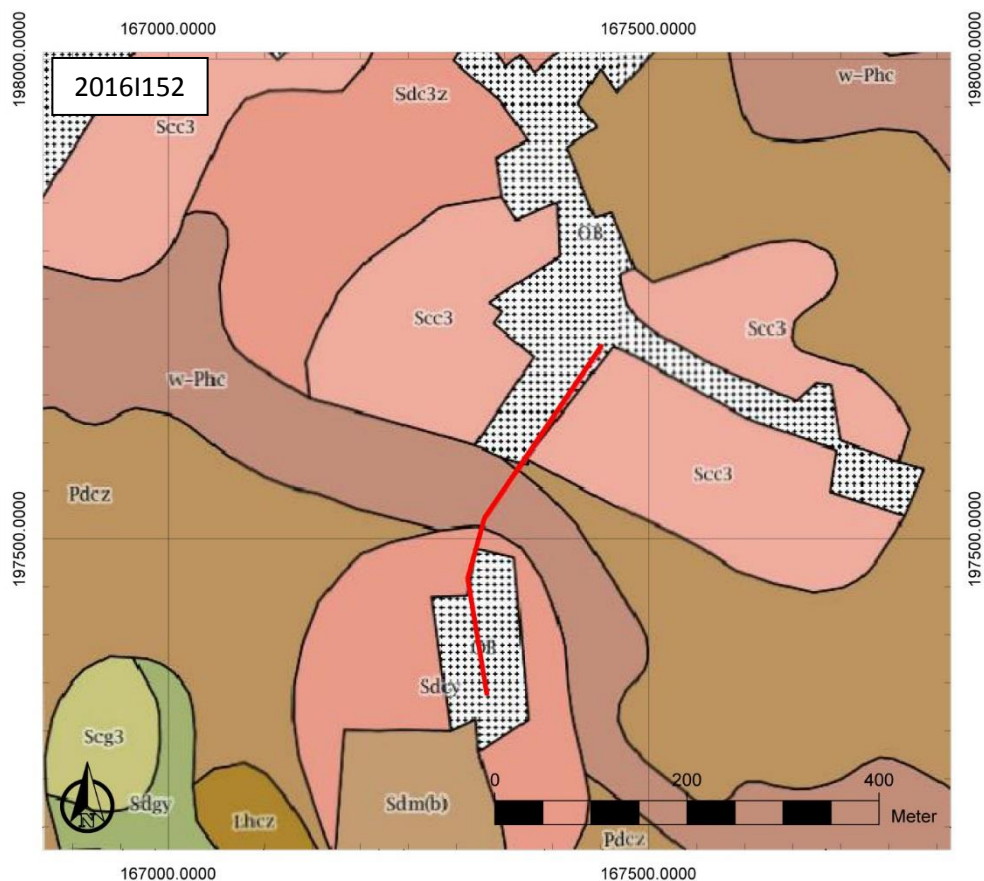

Figuur 13: Quartaairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

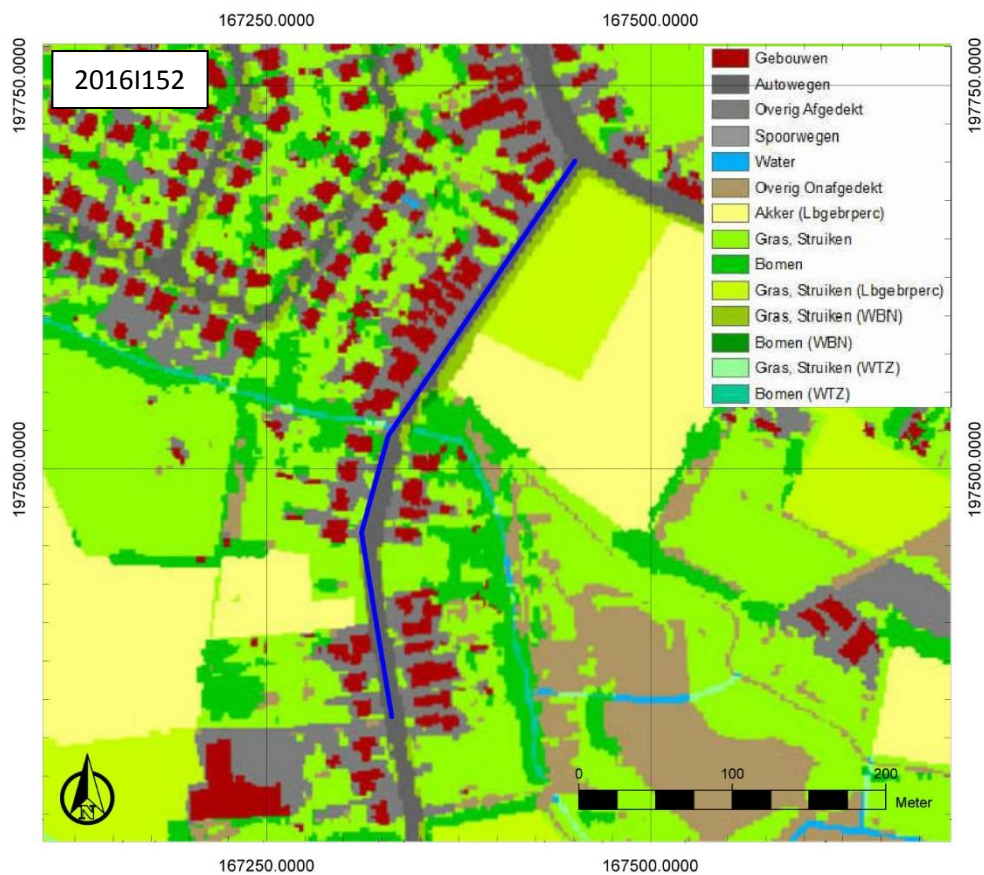
De bodemkaart (Figuur 14) toont het noorden en het zuiden van het onderzoeksgebied als bebouwde zones (OB). In het noorden treft men een matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Scc3) aan. Centraal, ter hoogte van de Itterbeek, is een natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, met klei-zand op geringe of matige diepte (w-Phc) aanwezig. In het zuiden bevindt zich nog een matig natte lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, waarbij de sedimenten zwaarder of fijner worden in de diepte (Sdcy).⁶

Volgens de bodemgebruikskaart bestaat het terrein momenteel uit een autoweg, namelijk de Putsesteenweg, met bebouwing, gras, struiken en bomen erlangs (Figuur 15).

⁶ www.geopunt.be

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Koningshooikt is sinds 1977 een deelgemeente van Lier. De gemeente is ontstaan door de schenking van de familie Van Wesemael van een bosgebied aan de hertogen van Bourgondië (genaamd 's Heerenbosch, Koningsbosschen, Bois Domaniaux, ...), dat deel uitmaakte van het Waverwald tussen Dijle en beide Neten. Het bleef een allodiaal goed, vermoedelijk een jachtdomein, tot aan het einde van het ancien régime. Dit allodiaal goed werd omstreeks 1789 onder de benaming Konings een zelfstandige gemeente, die geen kerk of gemeentehuis bezat. Vanaf 1821 bestond door samenvoeging de gemeente Koningshooikt uit de gemeente Konings, de Berlaarse gehuchten Hoyckt en Hazendonck en delen van de gemeenten Onze-Lieve-Vrouw Waver, Duffel en Lier. Het Lierse gedeelte (een deel van het gehucht Mijl) werd pas in 1822 bij de gemeente gevoegd. De gemeente werd zwaar geteisterd tijdens de Eerste Wereldoorlog door de aanwezigheid van een fort en een schans, uit circa 1908.⁷

Figuur 16: Figuratieve kaart van het kasteel van Anderstadt met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

⁷ Inventaris bouwkundig erfgoed, ID 120746, Koningshooikt (geraadpleegd op 20 september 2016)

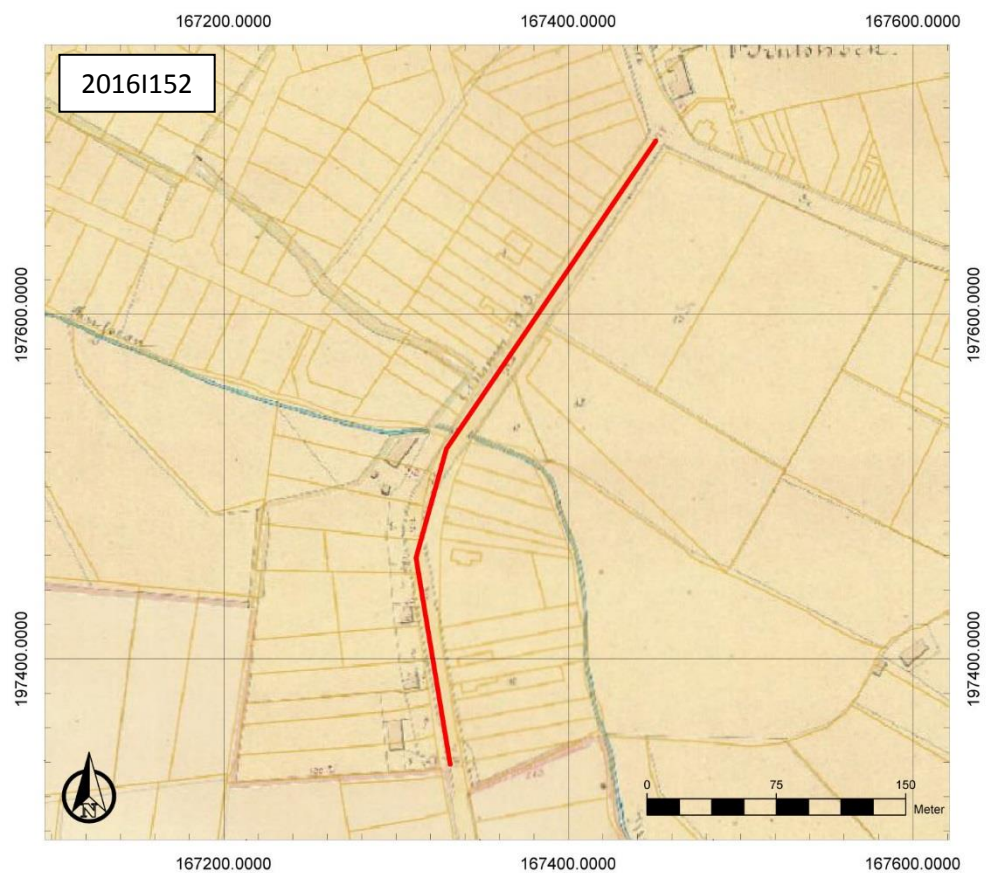
Figuur 17: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied is op een figuratieve kaart van het kasteel van Anderstad uit 1619 reeds aangegeven als weg. Omdat het onderzoeksgebied zich op de grens van de kaart bevindt, is niet duidelijk of het noordelijke deel van de weg ook reeds bestond op dat moment. Het is echter waarschijnlijk dat de weg nog verder liep. Op zijn minst kunnen we besluiten dat de Putsesteenweg teruggaat op een historische weg.

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden uit 1771-1778 (Figuur 17) wordt het onderzoeksgebied aangegeven als een weg doorheen akkerland. In het zuiden gaat de weg over in een dreef met bomen aan weerszijde. De Putsesteenweg en de Sander De Vosstraat zijn duidelijk te zien op de kaart. Het verloop van deze wegen is dezelfde als vandaag. Er zijn twee gebouwen ten westen langs het onderzoeksgebied te zien (Figuur 17). De Itterbeek kruist duidelijk de Putsesteenweg. De beek is op de kaart aangegeven als 'Hoyde Beeck'.

Figuur 18: Detail Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Atlas der Buurtwegen uit 1841 toont meer gebouwen ten zuidwesten van het onderzoeksgebied (Figuur 19). Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 20) toont dat nu ook het noorden van het onderzoeksgebied aan de westelijke zijde sterk bebouwd is. Aan de oostzijde van het zuidelijke deel van het wegtracé is nu ook bebouwing te zien.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

In de buurt van het onderzoeksgebied zijn enkele gekende archeologische waarden gelegen. Ze kunnen inzicht bieden in het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied (Figuur 21). In de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich resten uit de middeleeuwen. Het gaat om CAI ID 100734. Hier werden enkele scherven uit de middeleeuwen gevonden.⁸

Er bevinden zich ook cartografische indicatoren uit de nieuwe tijd in de omgeving. Het gaat om sites met walgracht op locaties CAI ID 110333,⁹ CAI ID 110342,¹⁰ CAI ID 110343,¹¹ CAI ID 110347,¹² CAI ID 110344,¹³ CAI ID 105865,¹⁴ CAI ID 110345,¹⁵ CAI ID 105862,¹⁶ CAI ID 105846,¹⁷ CAI ID 105848,¹⁸ CAI ID

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100734, Wachtbekken Itterbeek (geraadpleegd op 20 september 2016)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110333, Triesthoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110342, Draphoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110343, Lierbaan I (geraadpleegd op 20 september 2016)

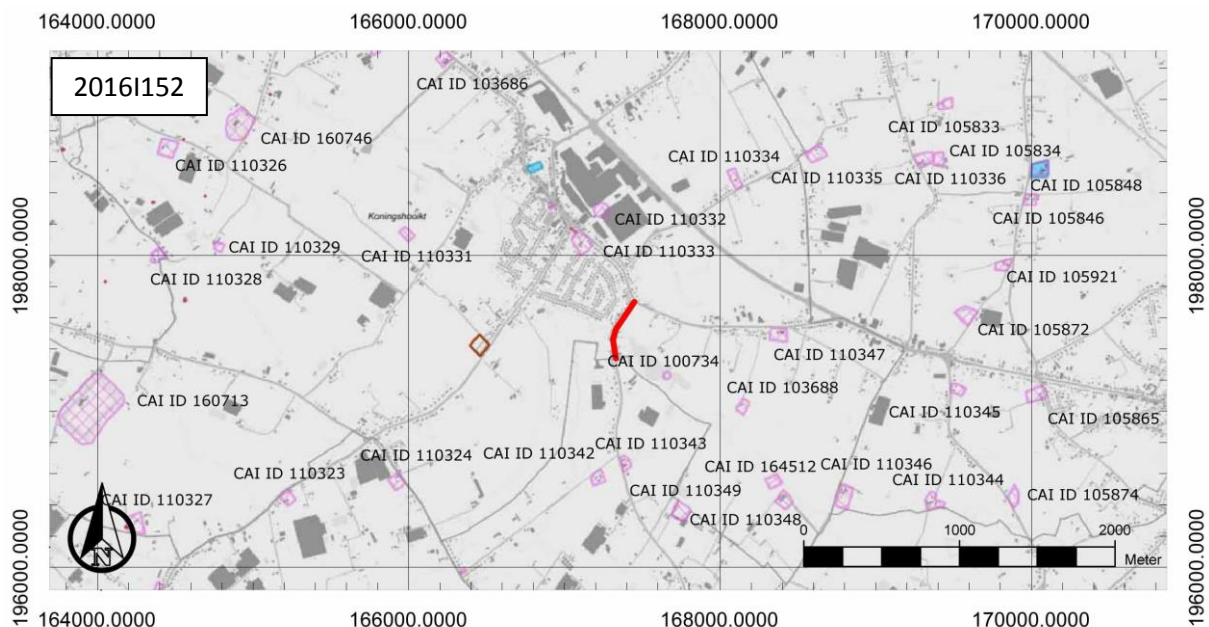
¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110347, Loughhoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110344, Rosendaelhoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105865, Cuylenbourgschans (geraadpleegd op 20 september 2016)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110345, Boterhoeve 2 (geraadpleegd op 20 september 2016)

105834,¹⁹ CAI ID 110336,²⁰ CAI ID 110346,²¹ CAI ID 110334,²² CAI ID 110326,²³ CAI ID 110331,²⁴ CAI ID 110323²⁵ en CAI ID 110327,²⁶ die op basis van hun voorkomen op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden ten laatste in de 18de eeuw gedateerd worden. CAI ID 105833 is nog een U-vormig omgracht complex, nadien als boerderij ingericht, waar het jaartal 1523 en het wapenschild Berlaar te vinden is.²⁷

Figuur 21: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerenderfgoed.be/>)

Er zijn ook verschillende hoeves, op locaties CAI ID 110348,²⁸ CAI ID 105874,²⁹ CAI ID 105921,³⁰ CAI ID 110335,³¹ CAI ID 103686,³² CAI ID 103688,³³ CAI ID 110349,³⁴ CAI ID 110328,³⁵ CAI ID 110329³⁶ en CAI

-
- ¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105862, Hemelshoek (geraadpleegd op 20 september 2016)
¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105846, Smidstraat I (geraadpleegd op 20 september 2016)
¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105848, Sloopjes Hove (geraadpleegd op 20 september 2016)
¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105834, Immershouck (geraadpleegd op 20 september 2016)
²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110336, Hemelshoek I (geraadpleegd op 20 september 2016)
²¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110346, Pauwenberghoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)
²² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110334, Hazendonk I (geraadpleegd op 20 september 2016)
²³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110326, Hoeve Dol Houdt (geraadpleegd op 20 september 2016)
²⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110331, Souffrau hof (geraadpleegd op 20 september 2016)
²⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110323, Berlaarbaan I (geraadpleegd op 20 september 2016)
²⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110327, Bosmolen (geraadpleegd op 20 september 2016)
²⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105833, Hooghuys (geraadpleegd op 20 september 2016)
²⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110348, Kooberghoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)
²⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105874, Steynbeeck hoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)
³⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105921, Gangelberg 2 (geraadpleegd op 20 september 2016)
³¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110335, Hoeve Hasseldonck (geraadpleegd op 20 september 2016)
³² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103686, Gasthoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)
³³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103688, Rijpermanshoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)
³⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110349, Begijnhoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)

ID 110324,³⁷ die op basis van hun voorkomen op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden opnieuw ten laatste in de 18de eeuw gedateerd worden. Locatie CAI ID 110332 is een molen.³⁸ Locatie CAI ID 164512 is een mogelijke schans.³⁹ Op basis van hun voorkomen op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden worden ze opnieuw ten laatste in de 18de eeuw gedateerd.

Indicatoren uit de nieuwste tijd zijn locatie CAI ID 160746,⁴⁰ een redoute of schans uit de 20ste eeuw, en locatie CAI ID 160713,⁴¹ waar een pantserfort uit 1908 gelegen is.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het onderzoeksgebied omvat een wegtracé dat de vallei van de Itterbeek kruist. Daarmee heeft het onderzoeksgebied een gunstige landschappelijke ligging en is er sprake van archeologisch potentieel. Gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied dateren uit de middeleeuwen, de nieuwe en de nieuwste tijd. Onze kennis over het onderzoeksgebied in de nieuwe en de nieuwste tijd komt aan bod bij de volgende onderzoeksvraag.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's zijn we geïnformeerd over de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein. Een kaart uit 1619 toont aan dat het zuiden van het onderzoeksgebied reeds in gebruik was als weg. Het noorden is niet aangegeven op de kaart. Deze vaststelling laat toe te besluiten dat de Putsesteenweg een historische weg was. Op een 18de-eeuwse kaart is het terrein rond de weg hoofdzakelijk aangegeven als akkerland. Er is sprake van schaarse bebouwing aan de westelijke zijde van het onderzoeksgebied. In de daaropvolgende periode is te zien dat de bebouwing in de omgeving van het onderzoeksgebied steeds verder toeneemt.

³⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110328, Graenhof (Kraenhof) (geraadpleegd op 20 september 2016)

³⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110329, Boshoeve (geraadpleegd op 20 september 2016)

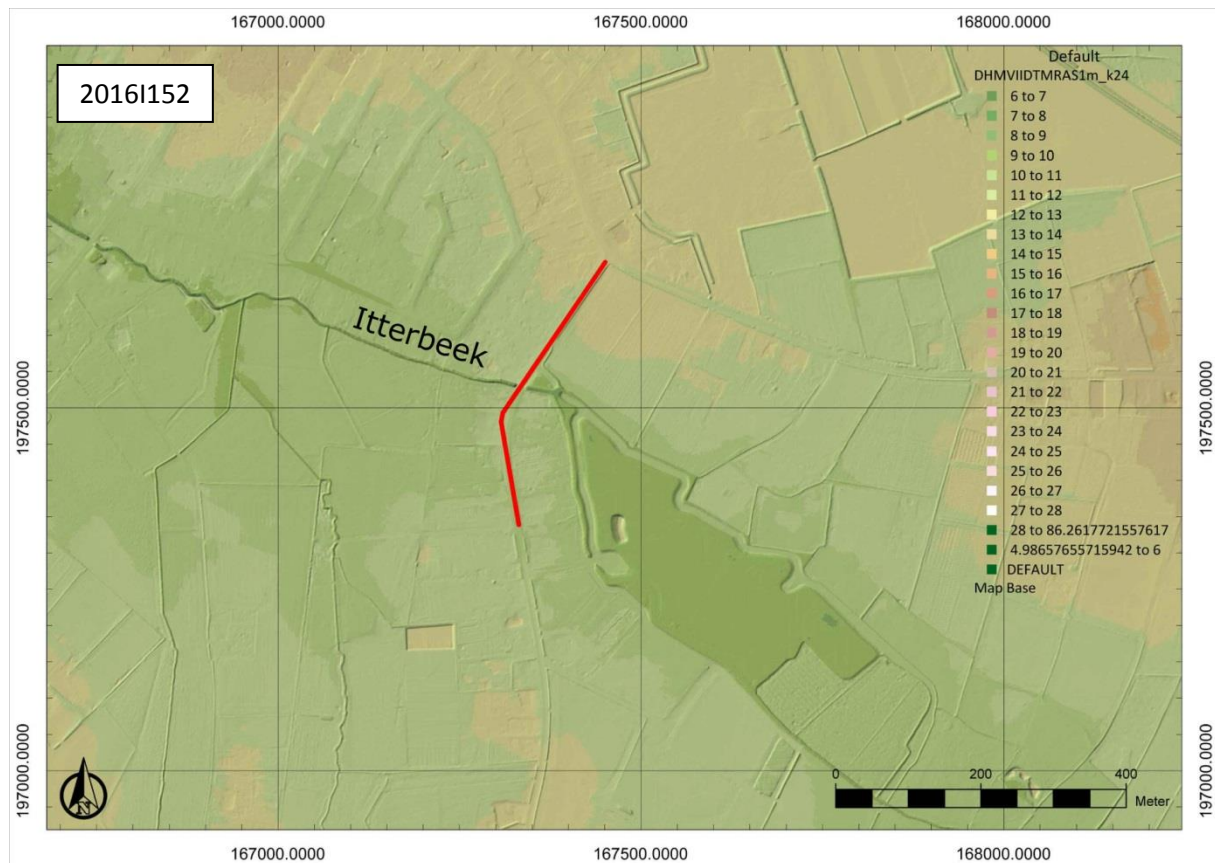
³⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110324, Bollehoeve (Praveelhoeve, Bravierhoff) (geraadpleegd op 20 september 2016)

³⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 110332, Triestmolen (geraadpleegd op 20 september 2016)

³⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 164512, Cauwenbergschans (geraadpleegd op 20 september 2016)

⁴⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 160746, Schans van Tallaart (geraadpleegd op 20 september 2016)

⁴¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 160713, Fort van Koningshooikt (geraadpleegd op 20 september 2016)

Figuur 22: Syntheseplan met aanduiding van het onderzoeksgebied

Wat is de impact van de geplande werken?

De geplande werken omvatten de aanleg van een gescheiden stelsel en de vernieuwing van de verharding ter hoogte van de Putsesteenweg. Voor de aanleg van de leidingen wordt een sleuf gegraven van 1,5 m breed en ca. 2,35 m diep. Ze worden onder de verharding aangelegd. De ontworpen wegnis is van trottoirband tot trottoirband 7 m breed en heeft een verstoringsdiepte van 35 cm. De wegnis wordt geflankeerd door een voetpad en fietspad van samen 3,60 m breed en een verstoringsdiepte van 26 cm. Aan de andere zijde wordt de wegnis geflankeerd door een fietspad en voetpad van samen 2,67 m breed en een verstoringsdiepte van eveneens 26 cm.

De verstoringsdiepte van de geplande werken is dus beperkt. Vooral ter hoogte van de nieuwe riolering hebben de geplande werken een grote impact op het bodemarchief. Het gaat echter om een sleuf van slechts 1,5 m breed.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Er is geen verder archeologisch vooronderzoek nodig. Op basis van het reeds uitgevoerde vooronderzoek is voldoende informatie gegenereerd om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staakt. De Putsesteenweg gaat vermoedelijk terug op een historische weg. De kans dat hiervan nog resten aangetroffen worden is klein, omdat de weg tot op vandaag in gebruik is. Hoogstwaarschijnlijk zijn door de aanleg van het huidige wegdek resten van de historische voorloper van de weg verdwenen.

Het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering is in hoofdzaak het gevolg van de aard van de ingreep. Het betreft een tracé waar een gescheiden leidingstelsel aangelegd zal worden en de verharding vernieuwd zal worden, voorzien van voetpad en fietspad. Het beperkte ruimtelijke inzicht dat onderzoek van een lijnvormig tracé met zich meebrengt, maakt het moeilijk om vastgestelde

archeologische sporen correct te interpreteren en te waarderen. Ook zal, als gevolg van het beperkte ruimtelijke inzicht, wellicht geen archeologische opgraving volgen. Ter hoogte van de bestaande wegenis is de bodem bovendien reeds verstoord over een diepte van ca. 50 cm onder het maaiveld.

Daaruit volgt dat het potentieel aan kennisvermeerdering te laag is om de kosten van verder archeologisch onderzoek te verantwoorden. Naar aanleiding daarvan worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

2.4.6 Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

Het onderzoeksgebied omvat een wegtracé dat de vallei van de Itterbeek kruist. Daarmee heeft het onderzoeksgebied een gunstige landschappelijke ligging en is er sprake van archeologisch potentieel. Gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied dateren uit de middeleeuwen, de nieuwe en de nieuwste tijd. Een kaart uit 1619 toont aan dat het zuiden van het onderzoeksgebied reeds in gebruik was als weg. Het noorden is niet aangegeven op de kaart. Deze vaststelling laat toe te besluiten dat de Putsesteenweg een historische weg was. De kans dat hiervan nog resten aangetroffen worden is klein, omdat de weg tot op vandaag in gebruik is. Hoogstwaarschijnlijk zijn door de aanleg van het huidige wegdek resten van de historische voorloper van de weg verdwenen.

Op een 18de-eeuwse kaart is het terrein rond de weg hoofdzakelijk aangegeven als akkerland. Er is sprake van schaarse bebouwing aan de westelijke zijde van het onderzoeksgebied. In de daaropvolgende periode is te zien dat de bebouwing in de omgeving van het onderzoeksgebied steeds verder toeneemt. Het lijnvormige tracé, het beperkte ruimtelijke inzicht dat hieruit volgt en de verstoringsdiepte van de geplande werken maakt dat het potentieel aan kenniswinst te laag ingeschat wordt om de kosten van verder archeologisch vooronderzoek te verantwoorden. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

2.4.7 Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek

Het lijnvormige tracé, het beperkte ruimtelijke inzicht dat hieruit volgt en de verstoringsdiepte van de geplande werken maakt dat het potentieel aan kenniswinst te laag ingeschat wordt om de kosten van verder archeologisch vooronderzoek te verantwoorden. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

3 Bibliografie

3.1 Publicaties

Bogemans, F., 2007: *Toelichting bij de quartairgeologische kaart, kaartblad 24 Aarschot*, Brussel.

3.2 Websites

CadGis (2016)

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Centrale Archeologische Inventaris (2016)

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2016)

<http://dov.vlaanderen.be>

Felixarchief (2016)

<http://zoeken.felixarchief.be/zHome/Home.aspx>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2016)

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2016)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2016)

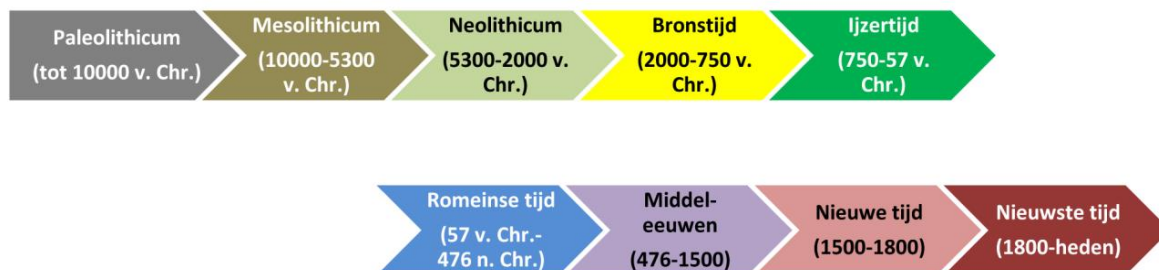
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2016)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

4 Bijlagen

4.1 Archeologische periodes

4.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2016I152

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	20/09/2016
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	20/09/2016
3	Bouwplan	Dwarsprofiel	1:25	Digitaal	20/09/2016
4	Bouwplan	Ontwerpplan leidingen	1:500	Digitaal	20/09/2016
5	Bouwplan	Ontwerpplan leidingen	1:500	Digitaal	20/09/2016
6	Bouwplan	Ontwerpplan wegenis	1:500	Digitaal	20/09/2016
7	Bouwplan	Ontwerpplan wegenis	1:500	Digitaal	20/09/2016
8	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	20/09/2016
9	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	20/09/2016
10	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	20/09/2016
11	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	20/09/2016
12	Quartairgeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	20/09/2016
13	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	20/09/2016
14	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	20/09/2016
15	Historische kaart	Figuratieve kaart	1:1	Digitaal	21/09/2016
16	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	20/09/2016
17	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	21/09/2016
18	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	20/09/2016
19	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	20/09/2016
20	Syntheseplan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	21/09/2016

4.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2016I152

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	20/09/2016

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	20/09/2016